

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

Borgartún 29, 105 Reykjavík

Sími: 545 8800. Bréfasími: 545 8051

Netfang: nel@nel.is

Tilv.: 21050006

Ákvörðun nr. 34/2023

Þann 13. júní 2023 kom nefnd um eftirlit með lögreglu saman til fundar og tók eftirfarandi ákvörðun nr. 34/2023.

Málsatvik

Nefnd um eftirlit með lögreglu barst erindi með bréfi frá Lögreglustjóranum á Austurlandi, Nefnd um eftirlit með lögreglu barst tilkynning frá [REDACTED] dags. 11. maí 2021. Í erindinu segir [REDACTED] að sonur sinn sem er ólögráða hafi orðið fyrir meintu harðræði við handtöku í Vestmannaeyjum þann 24. apríl sl. Þá hafi lögregla viðhaft slæma framkomu og gengið lengra en nauðsyn krafði við þær aðstæður sem uppi voru. Þá hafi lögregla ekki tilkynnt honum um ástæður handtökunnar í upphafi og fram kemur í erindinu að miklir áverkar hafi verið á [REDACTED] eftir handtökuna. Þá segir [REDACTED] að hvorki foreldrum né barnavernd hafi verið gert viðvart um handtöku [REDACTED]

Í fyrirliggjandi erindi var meðal annars lýst háttsemi af hálfu starfsmanns lögreglu sem mögulega kynni að falla undir refsíákvæði laga. Í skýringum með frumvarpi til laga um breytingu á lögreglulögum kemur fram að ef vafi leiki á hvort um sé að ræða mögulegt refsímál þá skuli erindi ávallt sent embætti héraðssaksóknara eða ríkissaksóknara til meðferðar sem þá leggur mat á hvort efni séu til að hefja rannsókn. Á grundvelli þessa taldi nefnd um eftirlit með lögreglu rétt að senda erindið til meðferðar héraðssaksóknara, svo embættið gæti tekið afstöðu til þess hvort málið og gögn um atvik þess gæfu tilefni til rannsóknar, sbr. 3. mgr. 35. gr. a. og 1. mgr. 35. gr. b. í lögum nr. 90/1996.

Forsendur nefndarinnar

1.

Nefnd um eftirlit með lögreglu starfar á grundvelli VII. kafla lögreglulaga nr. 90/1996, sbr. breytingar á þeim með lögum nr. 62/2016. Helstu verkefni nefndarinnar, sbr. 1. mgr. 35. gr. a í nefndum lögum, eru að taka við kærnum á hendur starfsmanni lögreglu fyrir ætlað refsivert brot við framkvæmd starfa hans annars vegar og taka við kvörtunum vegna starfsaðferða lögreglu eða framkomu starfsmanns lögreglu sem fer með lögregluvald hins vegar. Undir hið síðarnefnda falla kvartanir vegna háttsemi eða starfsaðferða sem ekki verða taldar refsiverðar en gætu meðal annars leitt til þess að lögreglumaður yrði áminntur í starfi eða æskilegar breytingar gerðar á starfsháttum og verklagi. Nefndin skal, sbr. 2. mgr. 35. gr. a, greina hvað felst í erindum sem henni berast og koma þeim til meðferðar hjá viðkomandi embætti.

Með vísan til framangreinds fellur það almennt ekki undir valdsvið nefndar um eftirlit með lögreglu að endurskoða eða fjalla um almennt mat lögreglu á beitingu úrræða á grundvelli lögreglulaga eða almennt um framkvæmd rannsóknað sakamála, beitingu rannsóknarúrræða eða um ákvarðanir handhafa ákærvalds um það hvort rétt sé að gefa út ákæru í máli.

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

Hlutverk nefndarinnar er hins vegar að taka afstöðu til þess hvort um sé að ræða ámælisverðar starfsaðferðir eða framkomu lögreglumanna við framkvæmd slíkra verkefna. Í því felst nánar tiltekið (og til dæmis) að taka afstöðu til þess hvort kvartað sé yfir því að háttsemi þeirra starfsmanna lögreglu sem að máli komu hafi ekki verið í samræmi við eðlilega starfshætti eða lög eða hvort starfsaðferðir hafi að öðru leyti farið út fyrir það sem eðlilegt var í því tilviki.

2.

Þann 2. júní 2021 var erindið sent héraðssaksóknara til meðferðar með ákvörðun nefndarinnar nr. 35/2021. Nefndinni barst niðurstaða frá embættinu þann 20. desember 2021. Í niðurstöðunni kom fram að eftir yfirferð gagna var það mat héraðssaksóknara að hætta skyldi rannsókn málsins með vísan til 4. mgr. 52. gr. laga um meðferð sakamála nr. 88/2008 þar sem ekki var séð að um refsiverða háttsemi af hálfu lögreglumanna hafi verið um að ræða.

3.

Undir valdsvið nefndarinnar fellur hvernig tilteknið þættir lögreglustarfsins eru framkvæmdir eða ef lögregla lætur hjá líða að sinna lögmætu hlutverki sínu, sbr. 2. gr. laga nr. 90/1996, þ.e. að gæta almannaoýggis og halda uppi lögum og reglu, að leitast við að tryggja réttaröryggi borgaranna og stemma stigu við afbrotum og koma í veg fyrir athafnir sem raska öryggi borgaranna og ríkisins, vinna að uppljóstrun brota, stöðva ólögmæta háttsemi og fylgja málum eftir í samræmi við það sem mælt er fyrir um í lögum um meðferð sakamála.

4.

Nefnd um eftirlit með lögreglu fór ítarlega yfir erindið, þau gögn sem henni bárust frá Lögreglustjóranum í Vestmannaeyjum og niðurstöðu héraðssaksóknara. Nefndin telur að engar forsendur hafi verið fyrir því að víkja frá þeirri skyldu sem á lögreglu hvílir að gefa fulltrúa barnaverndarþjónustu kost á því að vera viðstaddur skýrslutökuna sbr. 18. gr. barnaverndarlaga nr. 80/2002 og 61. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála. Þá var ekki heldur haft samband við foreldra hins handtekna svo sem skylt er, sbr. 2. mgr. 1. gr. reglugerðar nr. 651/2009 um réttarstöðu handtekinna manna, yfirheyrslur hjá lögreglu o.fl., þar sem segir: „Nú er handtekinn maður yngri en 18 ára og skal þá þegar hafa samband við foreldra hans og fulltrúa barnaverndarnefndar og hvetja þá til að koma án tafar á lögreglustöð“. Eru því uppi vísbendingar um að háttsemi lögreglumannsins samræmist ekki III. kafla laga nr. 90/1996 og geti talist ámælisverð og beinir þeim tilmælum til Lögreglustjórans í Vestmannaeyjum að taka málið til þóknarlegrar meðferðar, sbr. 2. mgr. 35. gr. laga nr. 90/1996.

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

Niðurstaða

Erindi [REDACTED] er sent Lögreglustjóranum í Vestmannaeyjum til þóknarlegrar meðferðar.

Reykjavík, 13. júní 2023

Margrét Einarsdóttir
varaformaður

Kristín Edwald
Kristín Edwald

Margrét Einarsd.

Þorbjörg L. Jónsdóttir
Þorbjörg L. Jónsdóttir